

2014

ROMANO SUNO

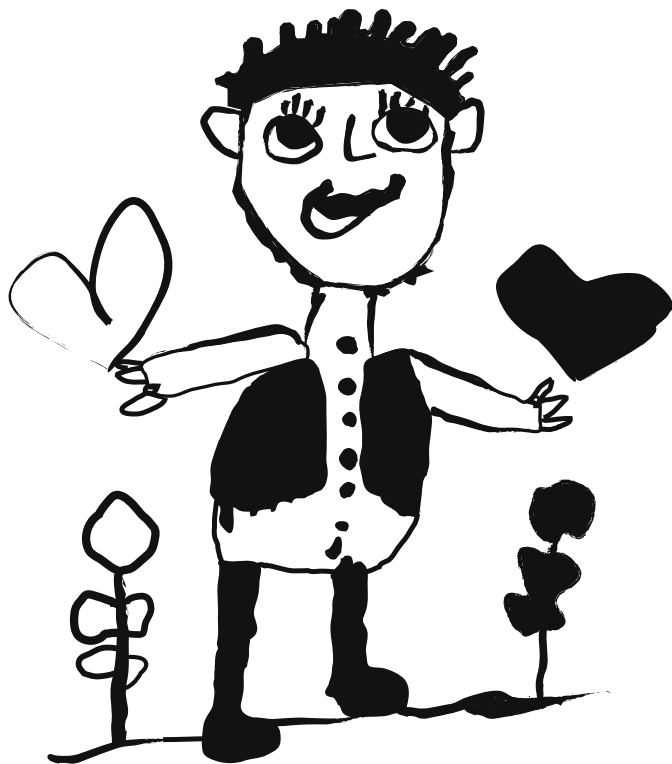
Sborník příspěvků literární a výtvarné soutěže

ROMANO SUNO děkuje v tomto roce za podporu Úřadu vlády České republiky, Velvyslanectví USA v Praze, Nadačnickému fondu JUDr. Martina Růžičky, Českým kamenolomům, s. r. o., nakladatelství Baobab, s. r. o., nakladatelství Portál, s. r. o. a společnosti Mattel Czech Republic s.r.o.

ROMANO SUNO 2014

Sborník příspěvků k 17. ročníku literární a výtvarné soutěže

NOVÁ ŠKOLA, o. p. s.

Praha 2014

Romano suno 2014

Sborník příspěvků literární a výtvarné soutěže

Vydala Nová škola, o. p. s.

Překlad z romštiny do češtiny: Iveta Kokyová

Překlad z češtiny do angličtiny: Karolína Ryvolová

Korektura českého jazyka: Kristýna Hrdinková

Korektura romského jazyka: Iveta Kokyová, Marie Bořkovcová

Korektura anglického jazyka: John Whalley

Koordinátor projektu: Marie Bořkovcová

Obálka: Terezie Chlíbačová

Grafická úprava: Terezie Chlíbačová

Tisk: Laurelin, s. r. o.

První vydání 200 ks

Kontakt:

Nová škola, o. p. s.

Křižíkova 344/6, Praha 8, 180 00

www.novaskolaops.cz

© Nová škola, o. p. s.

Doporučená cena: 110,- Kč

ISBN 978-80-905807-1-8

Vážení čtenáři, milí soutěžící,

držíte v rukou knížku obsahující desítky příběhů, výpovědí a úvah dětí a mladých dospělých. Jedná se o výběr toho nejlepšího ze stovek prací, které jejich autoři poslali k nám do Nové školy, aby se zúčastnili již 17. ročníku literární a výtvarné soutěže Romano suno.

Romano suno znamená v překladu „romský sen“. Cílem soutěže je povzbudit ty, kteří romsky mluví, aby svůj jazyk používali, a to i na veřejnosti, a aby romsky také psali – o sobě a svých zkušenostech, o světě, ve kterém žijí. Při četbě sborníku můžete do světa těchto dětí a mladých lidí nahlédnout i vy.

Pro každý ročník Romano suna vybíráme jiná témata. Těmi letošními byla:

Džalas mange suno... / Zdál se mi sen...

Šunen, so pes mange ačhilas! / Poslouchejte, co se mi stalo!

Miro peršo kamiben / Moje první láska

Kaj pes dikhav tel biš berš? / Jak si sám sebe představuju za dvacet let?

Sar pes dživlas čirla u sar pes dživel akana? / Jak se žilo dříve a jak se žije dnes?

Kamav lače znamki? Soske? / Záleží mi na známkách? Proč?

O demonstraciji prekal o Roma andre amaro foros / Protiromské demonstrace v mém městě

V literární porotě letos zasedly Karolína Ryvolová (romistka a publicistka), Iveta Kokyová (prozaička), Marek Babšický (sponzor soutěže) a Věra Cvoreňová (pracující v neziskové organizaci s romskými dětmi). Výtvarná porota sestávala ze dvou výtvarníků, Ladislavy Gažiové a Antonína Střížka, a grafičky Terezie Chlíbačové. Svě vítěze si letos opět volili také studenti ze středních škol v Praze – z Gymnázia Sázkavská, z Gymnázia Jana Nerudy a Střední odborné školy managementu a práva v Cimburkově ulici.

Romština českých Romů je jazykem na ústupu. Zatímco z nejstarší generace Romů hovoří romsky velká většina, poměr u nejmladší generace je opačný. O to víc si ceníme toho, že do Romano suna každý rok přichází stále více literárních příspěvků.

Převést do psané podoby jazyk, který romské děti ve velké většině znají jen v mluvené formě, přitom představuje opravdu náročnou výzvu. Člověk zvyklý na psaní v jazyce, s jehož písemnou podobou se sžíval ve škole od útlého dětství do dospělosti, si ji jen těžko představí. Gramatika romštiny sice existuje, málokdo z dětí o ní ale ví, natož aby ji měl doma. A tak otázkám typu *Jak zapsat hlásky, které má navíc oproti češtině?* nebo *Kde určit hranice slov tam, kde v toku řeči není přirozený předěl?* děti čelí samy. A nutno říct, že úspěšně. Jejich textům je rozumět. Odvážní malí a mladí spisovatelé letos do Romano suna zaslali 109 literárních příspěvků a překročily tak magickou hranici stovky.

Ve snaze oslovovat pro účast v soutěži stále více dětí z ubývajícího počtu mluvčích jsme se letos rozhodli otevřít v rámci soutěže Romano suno novou soutěžní kategorii pro aktivní uživatele romštiny, a to kategorii mluveného slova. Cílíme v ní na děti a mladé dospělé, kteří mají co říct a svou romštinu chtějí pozvednout také k veřejnému užití a kultivovat ji, avšak na psaní se necítí anebo je prostě nepřítahuje. Tyto děti a mladí dospělí se můžou od letoška k daným tématům vyjádřit rozhovorem, vyprávěním nebo zinscenovanou scénkou a do soutěže poslat jejich záznam. Mezi prvních dvacet dva vlaštovek – videí i audiosouborů jsme rozdělili deset cen. Do Romano suna přišlo také ke třem stovkám výtvarných příspěvků, tvořených jednotlivci i malými skupinami. Výtvarná kategorie je v soutěži, primárně zaměřené na rozvoj a podporu romštiny, kvůli romským i neromským dětem, kteří se soutěže chtějí účastnit, k daným tématům se vyjádřit, avšak neumějí romsky. Někde děti upřednostňují vlastní sebevyjádření, jinde tvoří výtvarné práce na motivy překladů romských textů svých spolužáků. Obojí vítáme.

Všem dětským a mladým spisovatelům, vypravěčům, performerům a malířům, kteří letos poslali svůj příspěvek do Romano suna, patří náš velký respekt a obdiv! Těm, kteří zvítězili, gratulujeme. Všechny práce nás moc potěšily a těšíme se na setkání s novými příspěvky v dalším ročníku soutěže.

Hezké, někdy smutné, jindy veselé, ale hlavně podnětné čtení Vám přeji
Máša Bořkocová a Eva Horejcová, koordinátorky Romano suna

Dear readers and competitors.

The volume in your hands is a collection of dozens of stories, testimonies and reflections written by children and young adults. They are the best stories selected from the hundreds of contributions delivered to us in Nová škola as part of the 17th year of Romano suno writing and art competition, which we organise.

Romano suno means “Romany¹ dream”. The aim of the competition is to encourage those who speak Romani to also use it in public and above all, in writing – about themselves, their experience and the world they live in. Reading their stories offers the reader a glimpse into their lives. We choose different topics for every successive year of Romano suno. This year the topics are as follows:

Last night I dreamt...

You won't believe what happened to me!

My first love

Where will I be in twenty years' time?

How we used to live and how we live nowadays

Why I care about my marks

Anti-Roma hate marches in our town

This year's jury for writing consisted of Karolína Ryvolová (Romany studies graduate and journalist), Iveta Kokyová (prose writer), Marek Babšický (sponsor) and Věra Cvoreňová (Romany youth worker). The art jury consisted of two artists, Ladislava Gažiová and Antonín Stržek, and Terezie Chlěbcová, a graphic designer. Secondary-school students, namely from Sázavská Grammar School, Jan Neruda Grammar School and Management and Law School in Cimburkova street, also selected their winners.

In the Czech Republic, Romani is on the decline. While among the oldest generation, the overwhelming majority of Roma speak Romani, the ratio is reversed in the youngest generation. All the more reason for us to cherish the fact that the contributions to Romano suno are steadily rising every year.

To convert the mostly spoken language into writing, although the majority of children have never seen it in print, is a real challenge. Just how big a challenge it is seems impossible to convey to someone who has been acquainted with the written form of his/her mother tongue since early school days. Romani spelling is codified but few children know this, let alone have the handbook of rules at home. Consequently, the children face problems such as How do I spell sounds which are missing in the Czech alphabet?, or How can I tell the boundaries of words when there are no breaks in the flow of the speech? They have to solve these problems themselves and they do so effectively – their texts are intelligible. Brave young writers have sent 109 stories this year, crossing the magic border of one hundred.

¹ In this text, “Romany” is used as an adjective pertaining to the Roma and “Romani” as a noun meaning “the Romany language” or “the language of the Roma”.

In an attempt to attract more competitors from an ever smaller pool of native speakers, we decided to introduce a new category for spoken Romani into the Romano suno competition. It is aimed at children and young adults who want to be heard, raise their Romani to public use and refine it, while not feeling up to, or being interested in, writing. As of this year, these contesters may contribute to their chosen topic by means of a dialogue, a narrative or a sketch, the recording of which they mail to us. We have awarded ten out of the historically first twenty-two audio- and video-files.

We have also received nearly three hundred pieces of art created both by individuals and groups. The art section of Romano suno is intended for those Romany and Non-Romany students who wish to participate in the competition and engage with a particular topic without actually being able to speak Romani. Some children prefer to speak their own mind; others have been inspired by the translations of the Romany texts of their classmates. We welcome both approaches equally.

We would like to extend our thanks to and express our deep admiration for all those young writers, narrators, performers and artists who submitted their work to this year's competition. Congratulations to the winners! We appreciate every single contribution we receive and look forward to the ones we can expect next year.

We wish you a pleasant, sometimes not so pleasant but above all inspirational read.

Máša Bořkovcová and Eva Horejcová, coordinators of Romano suno

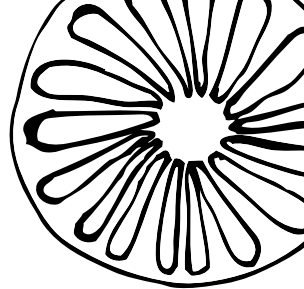

Obsah/Contents:

Úvodní slovo	3
Introduction	
Výsledky literární a výtvarné soutěže	8
Writing and Art Competition Results	
Literární příspěvky 1. věkové kategorie (1.-3. roč. ZŠ)	11
Writing Competition - 1st Category (1st to 3rd Grade)	
Literární příspěvky 2. věkové kategorie (4.-6. roč. ZŠ)	15
Writing Competition - 2nd Category (4th to 6th Grade)	
Literární příspěvky 3. věkové kategorie (7.-9. roč. ZŠ)	26
Writing Competition - 3rd Category (7th to 9th Grade)	
Literární příspěvky 4. věkové kategorie (SŠ)	34
Writing Competition - 4th Category (secondary-school students)	
Výtvarné příspěvky	37
Art Competition	

Výsledky literární a výtvarné soutěže

Writing and Art Competition Results Romano Suno 2014

Literární část soutěže

Writing Competition

1. kategorie (1.-3. roč. ZŠ) / 1st Category (1st to 3rd Grade)

1. místo/ 1st place – **Arkadiusz Chrabaszcz**, o. s. Salinger, Hradec Králové, 3. ročník

2. místo/ 2nd place – **Jan Kraka**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 3. ročník

3. místo/ 3rd place – **Věra Chýlová**, ZŠ Horní Jiřetín, 3. ročník

Speciální cena za romštinu/ Special Recognition for Romani – **Kristián Pecha**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 3. ročník

Cena středoškolských studentů/ Secondary-school Students Prize – **Lukáš Porčogoš**, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 3. ročník

2. kategorie (4.-6. roč. ZŠ) / 2nd Category (4th to 6th Grade)

1. místo/ 1st place – **Lenka Pechová**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 6. ročník

2. místo/ 2nd place – **František Fakol**, ZŠ T. G. Masaryka, Písek, 6. ročník

3. místo/ 3rd place – **Sabina Hlaváčová**, ZŠ Svatopluka Čecha, Kojetín, 6. ročník
a **Amálie Kopřivová**, ZŠ a MŠ nám. 28. října, Brno, 6. ročník

Speciální cena za romštinu/ Special Recognition for Romani – **Vanesa Kandráčová**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 6. ročník

Speciální cena za příběh/ Special Recognition for a Story – **Natálie Hroudová**, ZŠ Purkyňova, Frýdlant, 6. ročník

Cena středoškolských studentů/ Secondary-school Students Prize – **Kevin Kandráč**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 5. ročník

3. kategorie (7.-9. roč. ZŠ) / 3rd Category (7th to 9th Grade)

1. místo/ 1st place – **Sára Pompová**, ZŠ Svatopluka Čecha, Kojetín, 8. ročník

2. místo/ 2nd place – **Erika Pechová**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 15 let

3. místo/ 3rd place – **Sheyda Meriem Cetinbasová**, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 7. ročník

Speciální cena za romštinu/ Special Recognition for Romani – Dominika Slepčiková,
ZŠ Běžecská, Sokolov, 8. ročník

Speciální cena za příběh/ Special Recognition for a Story – Lubomír Kapura, Jaroslav Holub a Dalibor Ferko, ZŠ a SŠ Karla Čapka, Krupka, 8. a 9. ročník

Cena středoškolských studentů/ Secondary-school Students Prize – Lubomír Kapura, Jaroslav Holub a Dalibor Ferko, ZŠ a SŠ Karla Čapka, Krupka, 8. a 9. ročník

Speciální cena od Nové školy/ Nová škola Special Recognition – Lucie Horvátová,
ZŠ Janov, 8. ročník

4. kategorie (středoškoláci) / 4th Category (secondary-school students)

1. místo/ 1st place – Ivana Kandráčková, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 16 let

2. místo/ 2nd place – Denisa Končiová, SŠ v Hati, Černovice, 2. ročník

3. místo/ 3rd place – Jana Deňová, SŠ V Hati, Černovice, 2. ročník

Mluvené slovo / Spoken Romani

1. kategorie (1.-3. roč. ZŠ) / 1st Category (1st to 3rd Grade)

1. místo/ 1st place – Miguel Horniak, ZŠ Ostrava-Mariánské hory, 2. ročník

2. místo/ 2nd place – Destiny Horniaková, ZŠ Ostrava-Mariánské hory, 2. ročník

3. místo/ 3rd place – Sára a Helena Červeňákovy, Jekhetane – Společně, o. p. s., Ostrava-Přívoz, 3. a 4. ročník

2. kategorie (4.-6. roč. ZŠ) / 2nd Category (4th to 6th Grade)

1. místo/ 1st place – Francezca a Sára Gurecké, klub Objevitelů, Člověk v tísni, 4. a 6. ročník

2. místo/ 2nd place – Francezca a Sára Gurecké, klub Objevitelů, Člověk v tísni, 4. a 6. ročník

3. místo/ 3rd place – David Šarözi, ZŠ T. G. Masaryka, Písek, 6. ročník

Speciální cena za příběh/ Special Recognition for a Story – Francezca a Sára Gurecké, klub Objevitelů, Člověk v tísni, 4. a 6. ročník

3. kategorie (7.-9. roč. ZŠ) / 3rd Category (7th to 9th Grade)

1. místo/ 1st place – Gabriela Čonková, ZŠ Šobrova, Písek, 9. ročník

2. místo/ 2nd place – Marie Šimoničová, NZDM – KC, Liščina, 7. ročník

Speciálně cena – Special Recognition – Petr Kima, Javorník, 12 let

Výtvarná část soutěže

Art Competition

1. kategorie (1.-3. roč. ZŠ) / 1st Category (1st to 3rd Grade)

1. místo/ 1st place – **Tereza Peterová**, ZŠ, ZUŠ a MŠ Purkyňova, Frýdlant, přípravný ročník

2. místo/ 2nd place – **Robert Ferenc**, ZŠ Boleslavova, Praha, přípravný ročník

3. místo/ 3rd place – **Jitka Červeňáková**, Společně – Jekhetane, o. p. s., Palackého, Ostrava, 1. ročník

Speciální cena za metodu/ Special Recognition for Method – **David Svoboda**, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 2. ročník

2. kategorie (4.-6. roč. ZŠ) / 2nd Category (4th to 6th Grade)

1. místo/ 1st place – **Erik Leško**, Společně – Jekhetane, o. p. s., Palackého, Ostrava, 5. ročník

2. místo/ 2nd place – **Helena Fencová**, ZŠ Zlatnická, Chánov, 6. ročník

3. místo/ 3rd place – **Radim Tulej**, ZŠ a MŠ Turkmenská, Vsetín, 6. ročník a **Sandra Pačanová**, ZŠ a MŠ Turkmenská, Vsetín, 6. ročník

Speciální cena za pohyb v obraze/ Special Recognition for Movement – **Leona Kačurová**, DD a ZŠ Svatopluka Čecha, Žatec, 5. ročník

Speciální cena za výtvarný postup/ Special Recognition for Method –

Patricie Cetinbasová, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 4. ročník

Speciální cena za originální zpracování tématu/ Special Recognition for Originality – **Simona Šestořádová a Tereza Kakurová**, ZŠ Kojetín

3. kategorie (7.-9. roč. ZŠ) / 3rd Category (7th to 9th Grade)

1. místo/ 1st place – **Oliver Tulej**, ZŠ a MŠ Turkmenská, Vsetín, 9. ročník

2. místo/ 2nd place – **Pavel Kiš**, ZŠ Školní náměstí, Ústí nad Labem, 8. ročník

3. místo/ 3rd place – **Nikola a Jiří Šimonovi, Dagmar a Radim Demeterovi, Marian Lorenz, Zuzana Gorolová a Michal Švihura**, DD K. H. Borovského, Most

Speciální cena za malbu/ Special Recognition for Painting – **Robin Kandráč**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 8. ročník

Speciální cena za portrét/ Special Recognition for Portrait – **Daniela Cinová**, ZŠ Zlatnická, Chánov, 9. ročník

4. kategorie (středoškoláci) / 4th Category (secondary-school students)

1. místo/ 1st place – **Tereza Faldusová**, SŠ V Hati, Černovice, 1. ročník

2. místo/ 2nd place – **Lucie Miková**, SŠ V Hati, Černovice, 1. ročník

Literární část soutěže

Writing Competition

1. kategorie / 1st Category: (1st – 3rd grade)

1. – 3. ročník ZŠ

1. místo

Arkadiusz Chrabaszcz, o. s. Salinger, Hradec Králové, 3. ročník

Miro peršo kamiben

Miro kamiben pes vičinel Viky Charlotová. Hin Šukar. Hin Ostravatar. Me na džanav, či joj man kamel. Hin lake 11 berš. Pisinás peske pro facebook. Kamlomas bi la te dikhel. Kamlomas bi laha te džal pro Havaj. Kamlomas bi la te mangavel romňake andre kavarňa.

Má první láska

(překlad Nová škola)

Má láska se jmenuje Viky Charlotová. Je krásná. Pochází z Ostravy. Nevím, jestli mě miluje. Je jí 11 let. Píšeme si spolu na Facebooku. Přál bych si ji vidět. Toužím s ní jet na Havaj. Chtěl bych ji požádat o ruku v kavárně.

My first love

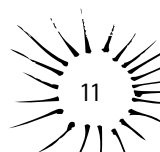
My love is called Viky Charlotová. She is pretty. She comes from Ostrava. I don't know whether she loves me. She is eleven years old. We write to each other on Facebook. I'd love to see her. I'd love to live with her in Hawaii. I'd love to propose to her in a café.

2. místo

Jan Kraka, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 3. ročník

Sar pes dikhav vaš 20 berš

Vičinav pes Jan Kraka a hin mange 9 berš. Phirav andre trito trida. Hin man mek jekh phral. Lukaškus pes vičinel. Kamav tumenge te pisinel, sar man dikhav

vaš 20 berš. Avava lačno manuš. Avava verico, bo me dikhav rado savore lačne manušen. Lava mange romňake varesava lačna romňa a avela amen duj čhave, čhaj he muršoro. Perdal mire čhave kerava savoro, hoj lenge nič te na chibinel. Le čhaven likerava avri andre skromnost, kaj lendar te baron lačne manuša. Sikhavava lenge o drom kijo lačno vzdělání, bo bijo vzdělání lendar nič na avela. Sikhavava len, kaj pes la fajtaha te likerem, bo e rodzina hin nekbareder. Avava čačo a likerava mange la da le dades. Mušinava man but te snažinel, hoj kada savoro te splňinav!

Jak se vidím za 20 let
(překlad Nová škola)

Jmenuji se Jan Kraka, je mi 9 let. Chodím do 3. třídy. Mám ještě jednoho bratra. Jmenuje se Lukášek. Chci vám napsat, jak se vidím za 20 let. Budu dobrým člověkem. Budu věřící, protože mám rád všechny dobré lidi. Ožením se s nějakou hodnou ženou, budeme mít 2 děti, holčičku a chlapečka. Pro své děti budu dělat vše, aby jim nic nechybělo. Děti budu vychovávat ve vší skromnosti, aby z nich vyrostli dobří lidi. Budu je vést ke vzdělání, protože bez vzdělání z nich nic nebude. Naučím je, aby drželi pospolu s rodinou, protože rodina je nejdůležitější. Budu spravedlivý a budu si vážit svých rodičů. Budu se muset hodně snažit, aby se vše splnilo.

Where will I be in twenty years' time?

My name is Jan Kraka and I'm nine years old. I'm in the third grade. I have a brother, he is called Lukáš. I want to tell you where I will be in twenty years' time. I'll be a good man. I'll be a religious man because I love all good people. I'll marry a good girl and we'll have two kids, a girl and a boy. I'll do everything for my children, so that they don't miss anything in life. I'll raise my kids in modesty, so that they grow up as upright people. I'll show them the way to a good education because without an education they will amount to nothing. I'll teach them to respect their family because family is the most important of all. I'll be honest and I'll respect my parents. I'll have to work hard to fulfil all my dreams!

3. místo

Věra Chýlová, ZŠ Horní Jiřetín, 3. ročník

Miro peršo kamiben

Vičinav man Věra Chýlová. Hin mange 10 berš. Phirav andre trito trieda. Bešav Janovoste. Miro peršo kamiben hin o Robin Dunka. Dikhľom les u miro jilo fest marelas. Som rado, kaj les prindžadžom. Hin lačno čhavo. Hin leske deš berš. Hin oda ajsa čhavorikano kamiben. But les kamav. Tiš kamav amare učitelis. Vičinel pes Jan Horváth. Hin lačno učitelis. Kamav tumen savoren.

Moje první láska

Jmenuji se Věra Chýlová. Je mi deset let. Chodím do třetí třídy. Bydlím v Janově. Moje první láska je Robin Dunka. Viděla jsem ho a srdce se mi rozbušilo. Jsem ráda, že jsem ho poznala. Je to dobrý kluk. Je mu 10 roků. Je to jen taková dětská láska, ale moc ho miluji. Také mám ráda pana učitele. Jmenuje se Jan Horváth. Je to dobrý učitel. Mám vás všechny ráda.

My first love

My name is Věra Chýlová. I'm ten years old. I'm in the third grade. I live on the Janov housing estate. My first love is called Robin Dunka. When I first saw him, my heart started beating. I'm glad that I met him. He's a good boy. He's ten years old. Ours is a childhood love. I love him a lot. I also love our teacher. He's called Jan Horváth. He's a good teacher. I love you all.

Speciální cena za romštinu / Special Recognition for Romani **Kristián Pecha, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 3. ročník**

Te bi avlomas barvalo

Vičínav pes Kristián Pecha a hin mange 9 berš. Phirav andre trito trida. Te bi avlomas barvalo, ta bi cindomas baro kher perdal amende, motoris la dake, kaj amen te phiras pro vileti. Jepaš love bi uladomas maškar e rodzina. Hin amen bari fajta a dikhav len igen but rado. A tiš bi diňomas varesave love le čhavoren andre Afrika. The andro domovi, bo mange hin pal lende pharo. A jon bi avenas fejs rade, hoj pre lende vareko mišlinel. Me džanav, hoj hin but čore Roma pro svetos a hin mange pal lende fejs pharo!

Kdybych byl boháčem

(překlad Nové školy)

Jmenuji se Kristian Pecha a je mi 9 let. Chodím do 3. třídy. Kdybych byl bohatý, pro nás pro všechny bych koupil veliký dům, mamince auto, aby nás vozila na výlety. Polovinu peněz bych rozdělil rodině. Máme velkou rodinu a mám je moc rád. Taky bych dal nějaké peníze dětem do Afriky. A do dětských domovů, protože mi je jich líto. A oni by byli šťastní, že na ně někdo myslí. Víím, že je na světě spousta chudých Romů, a je mi jich moc líto!

If I were a rich man

My name is Kristián Pecha and I'm nine years old. I'm in the third grade. If I were rich, I'd buy a big house for our family and a car for my Mum so that we could go out for rides. I'd divide half of my money among our family members. We have a large family and I love them very much. I'd also give some of the money to the kids in Africa. And to the kids in children's homes because

I really feel sorry for them. They would cheer up once they saw that someone is actually thinking of them. I know that there are many poor Roma around the world and it makes me really sad!

Speciální cena od studentů ze Střední odborné školy managementu a práva, Cimburkova, Praha

/ Special Prize Awarded by the Students of Management and Law Secondary School in Cimburkova Street, Prague **Lukáš Porčogos, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 3. ročník**

Miro peršo khamiben

Miro khamiben hin paš o Del. Hin oda khamiben baro, šukar, nekšukareder pro svetos. O Del del o khamiben savore dženenge pre calo svetos a nekgoeder hin, sar o džene pes maren maškar peste.

Moje první láska

(vlastní překlad)

Moje láska je k Bohu. Je to láska velká, hezká, nejhezčí na světě. Bůh dával lásku všem lidem na světě a nejhorší je, když lidé válčí a bijí se mezi sebou. Chtěl bych, aby se všichni lidé na světě měli rádi. Tak si to Bůh přeje.

My first love

My love belongs to God. It's a great love, a beautiful love, the most beautiful love in the world. God gives love to all the people in the world and the worst thing is when people fight and wage war on each other. I wish all the people in the world would love each other. That's what God wishes.

4. – 6. ročník ZŠ

1. místo

Lenka Pechová, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 6. ročník

Miro najgoreder džives andro dživipen

Vičínav pes Lenka Pechová a hin mange 14 berš. Phirav andre 6. trida pre Masarykova škola. Kamav tumenge te pisinel, so pes mange ačhilas. Furt oda dukhal, ale sar palal dav duma, ta mange lokeder. Oda džives me na somas vubec khere. Somas ke baba. Rači avilas miro bačis a esas vareso dživno! Nič na delas duma ča esas varesavo dživno a phendžas la babake he mange te džal leha, hoj pes vareso ačhilas. E baba pre leste ričinelas, hoj te phenel, so pes ačhilas, ale jov nič na delas duma. Esas tiš andro šokos. Mange chudñas fejs te marel o jilo. Ta džavas le bačiha andro motoris. Andro motoris mange ča furt marelas o jilo, ale na džanas furt soske. E baba tiš has nepokojno. Doavišam paš amaro kher a dikhav avri sanitka a khatar late amari calo fajta. Furt mek ale na džanas, so pes ačhilas. O bačis esas čisto parno, sar sčena a aňi na delas duma. Oda esas leskero nekphureder phral. Phučlom la pheňatar a joj tiš na delas duma. Ta geľom pal e bibi a joj mange phendžas. Calí man chudľom te izdral a na džanas so te kerel. Somas andro baro šokos. Na pačavas lenge! Miro dad! Soske? Jov has sasto, phenavas mange. Ča dikhavas khatar mande, sar e daj the mire pheňa, mire phrala roven. E daj peľas tele, the e baba. Savore ričinenas. Me man andre oja chvila kamavas te murdarel. Palis dikľom pre daj a o jilo mange avľa pro than. Avelas bi lake mek goreder. Imar avela olestar duj berš a furt mange chibinel. Jov mange džanelas te vičarinel o asaviben andro muj he andre kola nek goreder ori. Niğda pre leste na pobisterava. Esas mek igen terno, 43 berš. Jov has fejs lačo manuš a niľkaske na kerďa dukh. Nane džives, so bi pre leste na mišľindžomas. Hino andre miro jilo!!!

Můj nejhorší den v životě

(překlad Nová škola)

Jmenuji se Lenka Pechová a je mi 14 let. Chodím do 6. třídy Masarykovy školy. Chci vám napsat, co se mi stalo. Neustále to bolí, ale když o tom mluvím, tak se mi uleví. Ten den jsem vůbec nebyla doma, byla jsem u babičky. Večer přišel můj strýc a byl nějaký divný! Neřikal nic, pořád byl takový divný! A pak řekl babičce a mně, abychom šly s ním, že se něco stalo. Babička mu nadávala, ať řekne, co se stalo, ale on

neříkal nic. Byl taky v šoku. Začalo mi rychle bít srdce. Šla jsem se strýcem do auta. V autě mi pořád bušilo srdce, ale pořád jsem ještě nevěděla proč. Ani babička nebyla klidná. Přijeli jsme k našemu domu a koukám. Venku sanitka, kolem ní celá naše rodina. Ještě pořád jsem nevěděla, co se stalo. Strýc byl bledý jako stěna a nemluvil. Byl to jeho nejstarší bratr. Zeptala jsem se sestry, ona taky nic neříkala. Tak jsem šla za tetou a ona mi to řekla. Celá jsem se rozklepala a nevěděla co dělat. Byla jsem ve velkém šoku. Nevěřila jsem jim! Můj otec? Proč? Byl zdravý, říkala jsem si. Jen jsem se kolem sebe rozhlížela, jak máma, mé sestry a bratři pláčou. Máma omdlela, babička taky. Všichni plakali. Já jsem se v té chvíli chtěla zabít. Potom jsem se podívala na mámu a vzpomatovala jsem se. Bylo by jí ještě hůř. Už to jsou dva roky a pořád mi chybí. I v těch nejhorších chvílích mi dokázal vyčarovat úsměv na tváři. Nikdy na něj nezapomenu. Byl ještě opravdu mladý, bylo mu čtyřicet tři let. Byl to moc dobrý člověk, nikomu neublížil. Není den, co bych na něj nemyslela. Je v mém srdci!!!

The worst day in my entire life

My name is Lenka Pechová and I'm fourteen years old. I attend 6th grade at Masarykova school. I want to tell you what happened to me. It's still painful but when I talk about it, it gets easier. I wasn't at home at all that day. I was at my Gran's. In the evening, my Uncle arrived and there was something odd about his behaviour. He kept quiet and generally behaved strangely. Then he told my Gran and me to come with him, because something had happened. My Gran started shouting at him to tell her what had happened but he remained silent. He was in a state of shock. My heart started beating heavily. So I went with my Uncle into his car. In the car, my heart kept beating but I still didn't know why. My Gran was also apprehensive. When we arrived at our block of flats, I saw an ambulance in front of it and our entire family gathered around it. But I still had no idea what had happened. My Uncle was as white as a sheet and he kept quiet. He was my Dad's eldest brother. I asked my sister but she also kept quiet. So I went to my Gran and she told me. I started to shake and I didn't know what to do. I was utterly shocked. I couldn't believe it! My Dad! Why? He was healthy, I kept telling myself. I was looking around me and saw my Mum and all my brothers and sisters crying. My Mum fainted and so did my Gran. Everybody was wailing. At that moment I wanted to kill myself. But then I looked at my Mum and I came to my senses. It would be even worse for her. It's been two years and I still miss him. He knew how to make me smile at the darkest hour. I'll never forget him. He was still very young, only forty-three years old. He was a very good man, he never hurt anyone. Hardly a day passes without me thinking of him. He is forever in my heart!

2. místico

František Fakol, ZŠ T. G. Masaryka, Písek, 6. ročník

Pal miri somnakuňi phuri daj

Miri phuri daj avel Gromoštar – Stará Lúbovňa. E daj e Haňa, o dad o Lajošis. E baba hiňi dešuštare čhavendar. O berša denašle, avka o čhave ile romen, romňijen. Miri baba Věra rakhadža peske romes le Mižus. Les peske ila a has la leha trin čhave. Jekh čhavo he duj čhaja mek phureder. O Mirkus, palis e Táňa (e daj) he e Věra. E baba o papus phari buti kernas a love zarodenas. Cinde peske motoris. Jekhe dživeseha o papus phendža la babake, hoj kamel te dikhel peskre papus. E baba phenel: „Ačhuv khere! Ma dža ňikaj!“ O papus na šundža. Ila peha peskre trin phralen, bešle andro motoris a gele ko Březnice pal o phuro papus. Dur na dogele. Miri baba e Věra khere biglajzinel le čhavoreng e rentici andre škola. Andro jilo šunelas baro pharipen. Zadikla pre blaka, dikhla andre la manušňa le dikhleha pro šero. Olestar predarandžilas, či pes vareso na ačhiľa. Phendža peskra nejternedera čhake: „Av, džas amenge tele!“ Gele ke lakeri sestreniča. E baba na kamelas, hoj e čhaj pre late te dikhel, kaj andre late dar. Andr’oda and’a e sanitka le papuskre phrales. Has čisto rata. O bala leske terdžonas, has pindrango. E baba lestar darandžila, takoj lake perlas o apsa andal o jakha. A phenel: „Tumen pes mardžan!“ Jov lake phenel rovinaha: „Te bi pes mardžomas, ta bi has feder!“ Šougorkiňi miri chudlas pre late te rovel a phenel lake: „O phrala mule. Amen burindžam!“ E baba peske bešlas pro bar a dikhelas pre jekh sera. Andr’oja dukh, jepaš latar otgełas. He chudla te rovel a te mangel le Devlores: „Soske pes mange kada ačhiľa!“ Sar o papus muľa le phralenca, e baba oleske našti pačalas. Ačhiłas korkori le čhavenca, he avre romes imar na ilas. Has la lačhi daj he lačho dad, so lake pomožinenas le čhaven te baravel avri. Joj ča phirkerelas andre buti, ča kaj lakre čhavoreng vareso te na chibinel. Avka sar o paňi džalas, avka o berša denašenas. O čhave barile avri. O čhave thode fameliji, he e Věra ačhiľa baba. Has la deš vnuočata. Le Mirkus has štar čhave, duj murša, duj čhaja. La Táňa trin čhave, duj murša he jekh čhaj. He la Věra duj murša he čhajori. Me som la Taňakro čhavo, la Věrakro vnuočkos. E baba amen savoren dikhel rado. Sar samas cikne, kerelas pal amende. Cinkerełas amenge sa. Dikhel amen rado. Me phirav sako sombat te sovel ke miri bibi. Aver džives tosara pes uras hoj džas ke baba a vareko vičinel. Miri bibi a Věra hazdla o telefonos. Vičinelas miri daj a rovelas, kaj e baba chudlas porážka. Chudlam te denašel. Na pačana mange, sar avilom a na dikhlom la baba andro hadžos, chudlom te rovel. Avka avile savore lakre pheňa te dikhel. Savore khere rovasas. Palis la baba mukhle khere. Sam rado, hoj sa kavka lačhes dopela. Palikerav mira babake, hoj kajso pharo dživipen la has a mek amen savoren barardžas avri. Igen tut dikhav cale jilestar rado, palike-

rav tuke, babo! He mangav le Devlores, kaj mek tut te del but sastipen he but berš amenca. Vaš savore vnuočata tuke palikerel o Ferkus.

O mé zlaté babičce
(překlad Nová škola)

Moje babička pochází z Gromoše u Staré Lubovně. Maminka se jmenuje Hana a tatínek Lajoš. Babička pochází ze čtrnácti dětí. Roky uběhly a děti si vzaly ženy a muže. Moje babička Věra si našla muže Mižua. Vzala si ho a měla s ním tři děti. Jednoho chlapce a dvě starší děvčata. Mirek, Táňa (maminka) a Věra. Dědeček a babička tvrdě pracovali a vydělávali peníze. Koupili si auto. Jednoho dne řekl dědeček babičce, že se chce jet podívat na svého dědečka. Babička říká: „Zůstaň doma, nikam nejezdi.“ Dědeček neposlechl. Vzal s sebou své tři bratry, nasedli do auta a jeli do Březnice za starým dědečkem. Daleko nedorazili. Moje babička Věra doma žehlí dětem oblečení do školy. Najednou se jí udělalo strašně smutno. Podívala se z okna a zahlédla tam ženu s šátkem na hlavě. Toho se lekla, jestli se něco nestalo. Řekla své nejmladší dceři: „Pojď, jdeme dolů.“ Šly k sestřenicí. Babička nechtěla, aby dcerka poznala, že má strach. Vtom přivezla sanitka dědečkova bratra. Byl samá krev. Vlasy mu stály, byl bosý. Babička se ho lekla, z očí jí tekly slzy. A říká: „Vy jste se porvali!“ Se slzami jí říká: „Kdybych se porval, to by bylo lepší!“ Svagrová začala plakat, říká jí: „Bratři umřeli, bourali jsme.“ Babička se posadila na kámen a dívala se na jednu stranu. V té bolesti, jí půlka odešla. Začala plakat a prosit Boha: „Proč se mi to stalo!“ Když dědeček s bratry umřel, nemohla tomu uvěřit. Zůstala sama s dětmi, jiného muže si nevzala. Měla hodné rodiče, pomáhali jí vychovat děti. Pořád pracovala, aby dětem nic nechybělo. Jak voda plynula, tak roky ubíhaly. Děti vyrostly. Děti založily rodiny a Věra se stala babičkou. Měla deset vnučat. Mirek měl čtyři děti, dva chlapce, dvě dívky. Táňa tři děti, dva chlapce a jednu dívku. I Věra měla dva chlapce a jednu dívku. Já jsem Táni syn, Věry vnuk. Babička nás má všechny ráda. Když jsme byli malí, starala se o nás, kupovala nám všechno. Má nás ráda. Já chodím spát každou sobotu k tetě. Druhý den ráno se oblékáme a vtom někdo volá. Moje teta Věra zvedla telefon. Volala moje maminka a brečela, že babička dostala mrtvici. Hned jsme tam běželi. To mi neuvěříte, ale když jsem tam přiběhl a neviděl jsem babičku ležet v posteli, začal jsem plakat. Tak se tam přišly podívat všechny její sestry. Všichni jsme doma plakali. Babičku potom pustili domů. Jsem rád, že to všechno dopadlo tak dobře. Děkuji své babičce za to, že měla tak těžký život, a stejně nás všechny vychovala. Z celého srdce Tě mám rád, děkuji Ti, babičko. Prosím Pána Boha, aby Ti dal hodně zdraví a abys s námi byla ještě hodně let. Za všechny vnučata děkuje Fery.

My dearest grandmother

My grandmother comes from Gromoš, a village in the Stará Ľubovňa district in Slovakia. My Mum is called Hana and my Dad Lajoš. My grandmother was one of fourteen children. Years passed and the children got married. My grandmother Věra also found a husband. He was called Mižus. She married him and they had three children. One boy called Mirek and two older girls, my Mum Táňa and her sister Věra. My grandparents worked hard and they saved up some money. They bought a car. One day my grandfather told my grandmother he would like to go and visit his grandfather. My grandmother said: "Don't go anywhere! Stay at home!" But my grandfather wouldn't listen. He took his three brothers with him, they got in the car and they set off for Březnice to see their grandfather. They didn't get far. My grandmother Věra was at home ironing the kids' clothes for school. Suddenly a great big sadness clasped her heart. She looked outside the window and saw a woman with a headscarf. It gave her a fright, as if something had happened. She told her younger daughter: "Come, let's go to my cousin's." She didn't want her daughter to see that she was afraid. At that moment an ambulance brought my grandfather's brother. He was covered in blood. His hair stood on end and he was barefoot. The sight of him gave my grandmother a shock and immediately tears started falling from her eyes. And she says: "You've had a fight!" And he says with tears in his eyes: "I wish we had!" Her sister-in-law started to cry for her and she said: "The brothers are dead. We've been in a car accident!" My grandmother sat down on a rock and looked to one side. Half of her died that day through all the pain. She started crying and praying to God: "Why has this happened to me?!" When my grandfather and his brothers died, my grandmother could not believe it. She was left alone with three children and she never remarried. She had kind parents who helped her raise the children. She was always at work, only to make sure her children never missed anything. Years went by. The children grew up. They started their own families and Věra became a grandmother. She has nine grandchildren. Mirek has four children, two boys and two girls. Táňa has three children, two boys and one girl. And Věra has two boys and a girl. I'm Táňa's son and Věra's grandson. Our granny loves us all. When we were little, she looked after us. She bought us everything we wanted. She loves us. Every Saturday, I sleep over at my Aunt's. The other day in the morning we got dressed to go over to our grandmother's when the phone rang. My Aunt Věra picked it up. It was my Mum. She was crying because my grandmother had had a stroke. We rushed over. You won't believe me but when I saw my grandmother's empty bed, I started crying. Then all her sisters arrived. Everyone was crying. Then she was released. I'm happy everything has worked out fine in the end. I'd like to thank my grandmother that despite the hard life she's had, she has still managed to raise us all. I love you from all my heart, thank you, grandma! And I pray to god to keep you in good health and for many years to come with us. On behalf of all of your grandchildren, your Ferko.

3. místo

Sabina Hlaváčová, ZŠ Svatopluka Čecha, Kojetín, 6. ročník

Soske kamav lače znamki?

Te andre škola chudav jednička, som rado. No hin školaka, so lenge hin jekh, te chuden phuj znamka. Mange oda jekh nane, bo kamav andro dživipen vareso te dosikhavel. Kamav vareso te sikhľol a te džal andre buti, the te zarodel love. Som romaňi. Pre amende phenen, hoj buti na kamas te kerel, na džanas oda. Me kamav te dosikhavel, hoj nane savore Roma jekh, hoj hin the aver, so kamen te sikhľol he te kerel. Kamen vareso te dosikhavel. Vašoda man sako džives andre škola pripravinav, hoj savoro te džanav he te chudav lače znamki.

Záleží mi na známkách? Proč?

(vlastní překlad)

Když ve škole dostanu jedničku, jsem šťastná. Jsou žáci, kterým nevadí, že dostávají špatné známky. Mně to jedno není, protože chci něčeho v životě dosáhnout. Chci si udělat nějakou školu, chci po škole pracovat a vydělat si peníze. Jsem Cikánka. Někteří lidé o nás říkají, že nechceme pracovat, že to neumíme. Já chci dokázat, že všichni Cikáni takoví nejsou, že jsou i takoví, kteří se chtějí učit a chtějí pracovat. Chtějí něco dokázat. Proto se pravidelně připravuji na vyučování, abych všechno uměla a dostala dobré známky.

Why I care about my marks

When I get an A, I'm happy. There are also students, though, who don't care when they get bad marks. I do care because I want to achieve something in life. I want to get an education, get a job and earn money. I'm a Romany girl. They say the Roma don't want to work, that they don't know how. I want to prove that everybody is not the same; there are also Roma who want to study and work. I want to achieve something in life. This is why I study hard every day to be prepared for exams and to get good results.

3. místo

Amálie Kopřivová, ZŠ a MŠ nám. 28. října, Brno, 6. ročník

Džal mange pal mire znamki

The te prindžarav but mire školaka pal amari trida, so lenge jekh, savi znamka chudena, mange džal pal mire znamki. Džanav, hoj znamki chudav pal kada, so džanav. Achaľuvav, hoj sar Romňi man avla problemi te rakhel buti. A duminav, hoj sar man avla lače znamki a džanava savoro, na avela mange problemas te rakhel buti. Te man avela lače znamki, dikhena the tanara, hoj som lači

a dikhena pre mande aver sar pre avrende, bo me som ajsi, hoj kamav te džanel savoro. Phirav pes te sikhavel andre DDZ. Tiš peske mišlinav, hoj te bi o čhave phirenas andre škola buteder, preačile bi te kerel diliñipena. Na pijenas bi cigaretli, the bi na fetinenas. Škola the znamki hine lače vaš kada, hoj pes džanas te likerel a manuš peske na kerela problemi. Romale, sikhaven pes! Bo ñigda na džanena, so pes ačhela.

Záleží mi na známkách
(vlastní překlad)

I když znám dost svých spolužáků ze třídy, kteří známky moc neřeší, až jsou jim fuk, mně na známkách záleží. Víím, že známky dostávám za to, co umím a znám. Chápu, že jako Romka můžu mít problémy s hledáním práce. A myslím si, že když budu mít dobré známky a znát více věcí, budu mít větší šanci najít dobrou práci. Když budu mít dobré známky, všimnou si i učitelé, že jsem dobrá, a budou se na mě koukat jinak než na ostatní, protože já jsem taková, že chci všechno vědět. Chodím na doučování do DDZ. Taky si myslím, že kdyby děcka chodily do školy víc, přestaly by dělat blbosti. Třeba kouřit a fetovat. Takže známky a škola jsou dobrý i proto, že se umíme chovat a vyhnout se problémům. Romové, učte se! Nikdy nevíte, co se stane.

I care about my marks

Although I know a lot of my classmates cannot be bothered about their marks, I worry about it. I realize that the marks reflect what I know. I'm aware that as a Romany I'm going to struggle to find a job. And I think if I get good results and I am a good student, I won't have trouble finding work. If I get good marks, even the teachers will see that I'm a good girl and they'll see I'm different from the other ones because I'm the kind of girl who wants to know everything. I attend remedial classes at the Zábřovice Youth Club. I also believe if children attended school more often they would stop fooling around. They wouldn't smoke cigarettes and wouldn't touch drugs. School and marks are good for you because they teach you to behave and you don't make problems for yourselves. Roma, go to school! You never know what's in store for you.

Speciální cena za romštinu / Special Recognition for Romani
Vanesa Kandráčová, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 6. ročník

Miri peršo laska

Vičinav pes Vanesa Kandráčová. Hin mange 13 berš a phirav andre 6. trida. Hin man mek trin surozenci. Duj phureder pheña he jekh phureder phral. Me som lendar nekterneder. Kamav tumenge te pisinel, kana pes po pervi razi zakamadžom. Sar miri nekphureder pheñ rodzindžas le Lukaškus. Sar geļom ko Ustí ke

phen the dikhlom les, ta man andre leste zakamadžom. Koda leskero fajnoru mujoro the rajkano nakhoro! Sar les ilom andro vasta, ta man fejs pichinelas paš o jilo. Akana leske avela imar trin berš a hino so jekhvar ta šukareder. Hino igen godžaver. Rado pes urel šukares. E pheñ hiñi lestar hotovo, savo pestar kerel frajeris. Sar avav ko Ustí, ta man sa avri čumidel. Mindžar mange sikhavel o hrački the peskere topanki. Hino mange andro jilo fejs! Miri aver pheñ rodzindžas akana varesar. Hin la čhajori. Vičinel pes Anna Maria. Amen la vičinas Maruško pal amari daj. Hin lake mekča trin čhon, ale hiñi fejs godžaver. Ajsi fajnoru thulori. Tiš la dikhav igen rado. Jon hine mire laski!

Má první láska

(překlad Nová škola)

Jmenuji se Vanesa Kandráčová. Je mi 13 let a chodím do 6. třídy. Mám ještě tři sourozence. Dvě starší sestry a jednoho staršího bratra. Já jsem z nich nejmladší. Chci vám napsat, kdy jsem se poprvé zamilovala. Když má nejstarší sestra porodila Lukáška. Když jsem jela ke své sestře do Ustí podívat se na něj, tak jsem se do něj zamilovala. Ten jeho krásnej obličejíček a nádhernej nosánek! Když jsem ho pochovala, tak mě bodalo u srdce. Nyní mu budou už tři roky, je čím dál tím hezčí. Je velmi chytrý. Rád se hezky obléká. Sestra je z něj hotová, jakého ze sebe dělá frajera. Když přijedu do Ustí, tak mě celou pusinkuje. Hned mi ukazuje hračky a svoje boty. Mám ho strašně ráda! Moje druhá sestra porodila teď někdy. Má holčičku. Jmenuje se Anna Maria. Říkáme jí Maruško po naší mámě. Jsou jí teprve tři měsíce, ale je dost chytrá. Taková skvělá, tlustoučká. Taky jí mám moc ráda. Oni jsou mé lásky!

My first love

My name is Vanesa Kandráčová. I'm thirteen years old and I'm in the sixth grade. I have three more siblings: two older sisters and one older brother. I'm the youngest. I'd like to tell you how I fell in love for the first time. It was when my eldest sister gave birth to baby Lukáš, her first child. When I went to Ustí nad Labem to visit my sister and I saw him, I fell in love with him. That sweet little mouth and dignified little nose! When I took him in my arms, my heart ached. He's turning three soon and he's ever more beautiful. He's very clever. He likes to dress smartly. It makes my sister die with laughter, the way he makes himself look cool. When I come to Ustí, he covers me in kisses. He rushes to show me his toys and shoes. I love him very much! My other sister also gave birth recently. She has a little girl called Anna Maria. We call her Maruška after our Mum. She's only three months old but she's already very clever. She's a chubby little sweetie. I also love her very much. They are my darlings!

Speciální cena za příběh / Special Recognition for a Story

Natálie Hroudová, ZUŠ Purkyňova, Frýdlant, 6. ročník

Džalas mange suno

Šunen, so mange džalas suno. Na džanav sar, ale zrazu somas pre aver planeta, korkori a bez famelija. Odoj na sas nič, pusto, aňi o manuš. Na sas man so te pijel aňi chaben. Somas pre savore thana, ale palis dikhlom pre jekh than paňi. Denašás ko paňi, ale o paňi našlifa. Na džanavas, so te kerel. Sa man dukhalas. Ale palis dikhlom la da. Kamlom la te obchudel, ale našti, bo pes mange sikhada ča bar a me man andre koda bar demađom. Ko bi phendaahas, kaj andre kajso zapadakovos hin kajso cikno forocis! Andre koda foros chalom. A palis man preba-torinđom. Somas la daha khere a mira da obchudlom. E daj na džanelas soske.

Zdál se mi sen

(vlastní překlad)

Poslechněte si, co se mi zdálo. Nevím jak, ale najednou jsem se ocitla na cizí planetě, sama bez rodičů a bez příbuzných. V pustoprázdné pustině. Nebylo tam nic. Všude rozlehlé pláně bez lidí. Zásoby vody mizely, jídlo též. Všeho bylo málo. Poté, co jsem prošla všechny místa krajiny, uviděla jsem v dáli jezero s pitnou vodou. Rozeběhla jsem se k němu. V tu chvíli voda zmizela. Nevěděla jsem, co mám dělat. Všechno mě bolelo. Ale pak jsem spatřila mamču. Chtěla jsem ji obejmout, ale nešlo to, protože místo mé mamči se tam objevil šutr a já se bouchla o ten kámen do hlavy. Kdo by řekl, že v takovém zapadákově je i malinké městečko! V tom městě jsem se najedla. Pak jsem se už probudila. Byla jsem doma s mamčou. Skočila jsem jí kolem krku. Mamča nevěděla proč.

Last night I dreamt...

Listen to the dream I had the other night. I don't know how but suddenly I turned up on another planet, alone with no family. There was nothing there, the place was bare and there were no people. I had nothing to eat or drink. I walked the length and breadth of the planet until I saw water in one place. I ran towards it but it disappeared. I didn't know what to do. I was aching all over. But then I spotted my Mum! I wanted to hold her in my arms but I couldn't because a rock appeared in her place and I just hurt myself running into it. Who would have expected a small town in such a godforsaken place! I ate in the town. And then I woke up. I was at home with my Mum and I took her in my arms. My Mum didn't know why.

Speciální cena od studentů z Gymnázia Jana Nerudy

/ Special Recognition awarded by Jan Neruda Grammar School

Kevin Kandráč, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 5. ročník

Miro suno

Vičínav pes Kevin Kandráč a hin mange 11 berš. Phirav andre 5. trida. Andre škola man hin celkem lačhe znamki. Phirav andre škola igen rado. Hin man lačhi učitelka. Som vaš late igen rado. Aver berš man majinel te avel aver učitelka. A me som smutno. Kamľomas bi tumenge te pisinel, savo hin miro suno. Nekradeder dikhav motora! A vašoda bi kamľomas, hoj man te viučínav automechanikos a palis mange te phundravav cikňi autodílnica a te prikerav o motora. Sar somas ciknoro, ta mange e daj the o dad cinenas motora a me len rozkídvavas a palis len prikeravas. Na podarinelas pes mange furt, ale oda sas jekh, bo e daj imar džanelas, hoj rado prikerav o motora. A ňigda pre mande na kerlas vika. Miri daj the o dad man andre podporinen. A o dad mange phendžas, hoj man mušínav lačhes te sikhavel andre škola a palis man te viučínav. Phendžas mange, kaj mange pomožinela te phuterel autodílnica, ale sa zalezisaľol pre mande, sar man sikhavava andre škola. Ta dufinav, hoj mange kada vidžala a hoj pes mange splňinela miro suno, so man hin imar ciknorestar!

Můj sen

(překlad Nová škola)

Jmenuji se Kevin Kandráč a je mi 11 let. Chodím do 5. třídy. Ve škole mám celkem dobré známky. Moc rád chodím do školy. Mám dobrou učitelku. Jsem za ni moc rád. Příští rok mám mít jinou učitelku. Jsem z toho smutný. Chtěl bych vám napsat, jaký je můj sen. Nejradši mám auta! Proto bych si přál vyučit se automechanikem a otevřít si malou autodílnu a opravovat tam auta. Když jsem byl malý, tak mi rodiče kupovali auta, já je rozebíral a potom zase skládal. Vždy se mi to nepodařilo, ale to nevdálo, protože maminka už věděla, že rád opravuju auta. Nikdy mi kvůli tomu nenadávala. Moji rodiče mne v tom podporují. Táta mi řekl, že se musím ve škole dobře učit, potom se mám vyučit. Slíbil, že mi pomůže otevřít malou autodílnu, ale že záleží jen na mně, jak se budu učit ve škole. Tak přemýšlím, že mi to vše vyjde a že se mi splní můj sen, který mám už od mala!

My dream

My name is Kevin Kandráč and I'm eleven years old. I'm in the fifth grade. I have fairly good marks at school. I really like going to school. I have a very good teacher, I'm really grateful for her. Next year we're supposed to get a new one and it makes me sad. I would like to tell you about my dream. I'm really into cars. That's why I'd like to become a car mechanic and then I'd open a little repair shop and I'd fix cars. When I was little, my parents used to get me cars and I would break them and then fix

them again. I didn't succeed every time but that wasn't the point because my Mum knew I loved to mending cars and she was never angry with me. My parents have always supported me. And my Dad told me I have to be a good student and then I can get a vocational school diploma. He told me he would help me set up a small garage but everything was up to me, up to my school results. So I hope it'll all turn out well and my dream that I've have had ever since childhood will come true!

7. – 9. ročník ZŠ

1. místo

Sára Pompová, ZŠ Svatopluka Čecha, Kojetín, 8. ročník

Zaležinel mange pro znamki? Saske?

Hi, zaležinel mange pro znamki. Vašoda, kaj na kamav te ačhol khere he užarel pre koja podpora, alebo kaj man te likerel e daj. A vašoda man sikhavav, kaj man te chudav pre lači škola a nasigeder he lači buti. Pačisa'ol pes mange feder dživipen, kajso kaj avla man varesovo smislos. Kamav te džanel, kaj te na darav, kaj man na avla so te chal, te uravel, kaj te bešel. Na kamav, kaj man te na avel došoga, so palis mušinava te poťinel calo dživipen. Kamav tosara te uštel baripnaha, kaj man nane ajse pharipena, a lače jileha peske te predživel calo dživipen. Vašoda mange džal pal o znamki, bo oda hin peršo krokos kijo šukar a devleskero dživipen. Ale šaj pes vareso ačhol andre buti alebo vareso andre rodzina. Ale odo pes del te birinel, te hin so te chal he le Devlorestar o sašťipen. A vašoda man sikhavav. Džanav, kaj hin man jistota, kaj akakhava peske o than andro dživipen he maškar o gadže. Kolen, so pes na sikhaven andre škola, lenge bi kampelas te džanel, kaj so akana na keren, ta palis imar na dochudena. Ta vašoda mange džal pal o znamki. Palikerav.

Záleží mi na známkách? Proč?

(vlastní překlad)

Ano, záleží mi na známkách, protože nechci zůstat doma a čekat na podporu nebo na to, až mě máma bude živit. Proto se učím, abych se dostala na dobrou školu a potom i do skvělé práce. Líbí se mi víc život, který bude mít nějaký cíl. Vědět, že se nemusím bát o to, jestli budu mít na jídlo, na šaty a na nájem. A že nebudu muset dělat dluhy, které bych musela splácet celý život. Chci se ráno probouzet hrdá, s vědomím, že nemám takové starosti, užívat si život s lehkostí. Proto mi záleží na známkách, které jsou prvním krokem k tomu mít krásný bezstarostný život. Tedy pokud nebudou starosti v práci nebo v rodině. Ale to určitě zvládneme, když budeme mít co jíst a od Boha zdraví. Proto se učím. Víím, že to mi dává jistotu, že se v životě uplatním i mezi Čechy. Ti, co se ve škole nesnaží, by si měli uvědomit, že to, co nyní promeškají, už jde těžko napravit. Takže – ano, záleží mi na známkách. Děkuji.

Why I care about my marks

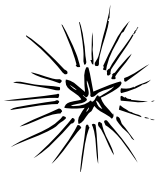
Yes, I care about my marks. The reason for this is I don't want to stay at home and wait around for my benefit or be supported by my Mum. This is why I'm a good student because I want to go to a good school and get a good job soon. I'd like a better life which makes sense. I'd like not to have to worry about food to eat, clothes to wear and a place to stay. I don't want to end up in debt which you then have to spend your entire life paying back. I want to get up in the morning and be proud of the fact I don't have such worries and can enjoy my life. This is why I care about my school results because that's the first step towards a nice and blessed life. Something may happen at work or in the family but everything can be overcome when there is enough to eat and God grants us health. That's why I'm a good student. I know I can rest assured I'll find my own place in life and among the Non-Roma. Those who don't do any work at school should know that what they miss now they'll never be able to catch up on later. That's why I care about my marks. Thank you.

2. místo

Erika Pechová, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 15 let

Miri daj hiňi perdal mande miro vzoros

Vičínav pes Erika Pechová a hin mange 15 berš. Dživav ko Valašské Meziříčí cik-norestar. Phirav andre Masarykova škola a palis mek pal e škola andro klubos Zeferino. Hin man mek štar phrala pheňa. Jekh nekphureder phral, duj phureder pheňa a jekh nekterneder phral. Adadžives tumenge kamfomas te pisinel pal miri daj. Bo joj hiňi igen zoralí džuvlí! Fejs la likerav, vaš oda so perdal amende kerel. Dživav akana la daha korkore. Imar hin olestar duj berš, so amendar o dad otgelas. Muklas la da aštal aver džuvlí. Kodi džuvlí hin la dakeri sesterňica. Hin les laha imar čhavoro. Pal amende vubec na phirel aňi amenge na vičinel. Mange hin fejs pharo, ale mušinas te džal dureder a la daha sa birinel. E daj phirel andre buči pro dvanactki, hoj amen te uživinel. Hin amen paš late sa. Nič amenge na chibinel. Varekana džal andre buči the nasvali andre horučka. Me dikhav, sar pes trapinel perdal amende, hoj ča amenge te avel lačhes. Vaš kada la dikhav fejs rado. Mire nekphuredere phraleske pes akana narodzindžas čhavoro. Hin leske duj čhon. Hin oda muršoro. Hino ajsó šukaroro fajnoró! Vičinel pes Honziček. E daj hiňi fejs barikaňi. Imar hiňi tiš babička! Som rado, hoj hin man ajsi lačhi dajori. Amen le pheňenca lake tiš pomožinas, hoj perdal late te na avel but. Miri daj hiňi fejs zoralí džuvlí. Nane but ajse džuvľa sar miri daj. Dikhav la fejs rado a sar avava bari, kamav te avel ajsi zoralí sar joj.

Má máma je pro mne vzorem

(překlad Nová škola)

Jmenuju se Erika Pechová a je mi 15 let. Ve Valašském Meziříčí žiju od malička. Chodím do Masarykovy školy a po škole ještě do klubu Zeferino. Mám čtyři sourozence. Nejstaršího bratra, dvě starší sestry a nejmladšího bratra. Dnes bych vám chtěla napsat o svojí mámě, protože ona je velice silná ženská! Moc si jí vážím za to, co pro nás všechno dělá. Žijeme teď s mámou sami. Už to jsou dva roky, co od nás táta odešel. Opustil mámu kvůli jiné ženě. Ta žena je mamčiná sestřenice. Už s ní má dítě. Za námi na návštěvu vůbec nechodí a ani nám nevolá. Je mi to líto, ale musíme jít dál a s mámou všechno zvládáme. Maminka chodí do práce na dvanáctihodinové směny, aby nás užívala. Máme u ní vše, nic nám nechybí. Někdy jde do práce i s horečkou. Vidím, jak se kvůli nám dře, jen proto, abychom se měli dobře. Za to ji mám moc ráda. Mému nejstaršímu bratrovi se nedávno narodilo dítě, jsou mu dva měsíce. Je to chlapeček. Je tak hezoučký! Jmenuje se Honzíček. Maminka je moc pyšná. Už je taky babička! Jsem ráda, že mám tak hodnou maminku. Se sestrami jí taky pomáháme, aby toho na ni nebylo hodně. Moje máma je velice silná ženská. Takových žen, jako je moje máma, není moc. Mám ji moc ráda a až budu dospělá, přeju si být tak silná, jako je ona.

My Mum is my role model

My name is Erika Pechová and I'm fifteen years old. I've lived in Valašské Meziříčí since childhood. I attend Masarykova school and after school I go to Zeferino youth club. I have four more siblings: one older brother, two older sisters and one younger brother. Today I'd like to tell you about my Mum. She's a very strong person! I admire her for all the work she does for us. We are currently living alone with my Mum. It's been two years since our Dad left us. He left my Mum for another woman. That woman is my Mum's cousin. He's already got a baby with her. He never comes round to see us, never calls us. I'm really down about it but we have to keep going and stick it out with our Mum. She works twelve-hour shifts to make ends meet. She gets us everything, we don't miss anything at all. Sometimes she even goes to work when she's running a fever. I can see how much she suffers for us, only to give us a good life. I really appreciate it. My eldest brother has just had a baby boy. He is two months old. He's such a beautiful precious little boy! He's called Honzíček. My Mum's very proud. Finally she's also a grandmother! I'm happy we have such a good Mummy. Me and my sisters also help her out so that she's not all alone in it. My Mum is a very strong woman. There aren't many like her. I love her very much and when I grow up, I want to be as strong as she is.

3. místo

Sheyda Meriem Cetinbasová, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 7. ročník

Šunen, so pes mange ačhiłas

Somas mek cikñi he akana mange hin dešutrin berš. Akor pes ačhiłas, hoj miri daj prepelłas andro drogi. Has pre ola drogi zavislo he imar pes na delas laha te potlíkerel, ta rosgelłas pes le dadeha, mukłas amen paš e baba he papus. Som lenge vđečno, le sovnakunenge, hoj man ile paš peste he keren perdal ma he mri cikñi pheñori, so hin andre lengri zor. Den amen laska, paťan amenge, he som ke lende bachtalí. Traden amen kijo lačho dživipen he feder oda na dokeren. Hin mange žala pal miri daj the pal o dad he mire duj phrala. E daj akana bešel, ale som rado, hoj hiñi kodoj. Aspoň džanav, hoj na kerel phujipen. Hin mange pal late žala. But kamav te šunel la dakeri he le dadeskeri čačo laska. Mangav pes, kaj miri daj te chudel bari godži, he kaj te bararel amen avri. Paťav le Devles, he paťav, hoj pes avka ačhela. Rado la dikhav.

Poslouchejte, co se mi stalo

(vlastní překlad)

Byla jsem ještě malá, ale teď je mi 13. Tehdy se to stalo. Že moji maminku postihly drogy. Pak byla závislejší a už se to nedalo snášet, tak se rozešla s tatínkem a nechala nás jen tak u babičky a dědy. Jsem moc vděčná mým zlaťoučkým prarodičům, že si mě vzali a dělají pro mě a moji menší sestřičku vše, co je v jejich silách. Dávají nám lásku. Máme u nich důvěru. Jsem u nich šťastná. Vedou nás k dobrému životu a líp to zvládat nemůžou. Ale strašně se mi stýská po mojí mamince i tatínkovi a mých dvou bratrech. Máma je teď ve vězení, ale jsem ráda, že je tam. Aspoň vím, že nedělá blbosti. Stýská se mi po ní moc. Chci pocítit mamincinu i tatínkovu pravou lásku. Modlím se, aby mamka měla dost rozumu a přišla k nám, aby se o nás starala. Věřím Bohu, a tak věřím, že to vyjde. Mám ji moc ráda.

You won't believe what happened to me!

I was a little girl when it happened, now I am thirteen years old. My Mum started doing drugs. She became addicted and it was no longer possible to live with her, so she finished with our Dad and left us with our grandparents. I'm grateful to them, my dearest grandparents, for having taken me and my little sister in and doing everything they can for us. They give us love, they trust us and I'm happy with them. They are raising us to be decent people and they couldn't do any better. I miss my Mum and my Dad and my two brothers. My Mum is currently in prison but I'm glad she's there. At least I know she's not doing anything bad. I miss her. I really want to feel my parent's true love. I pray my Mum comes to her senses and she comes back to us. I believe in God and I believe it'll happen one day. I love her.

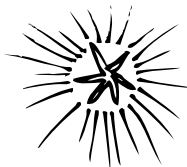
Speciální cena za romštinu / Special Recognition for Romani Dominika Slepčiková, ZŠ Běžecská, Sokolov, 8. ročník

Miro peršo kamiben

Phenen mange Dominika Slepčiková. Sas man jekh pirano. Oda pirano man prej kamelas, ale jov man čak viuzindás. Sakoneske phendás, že man na kamel, že manca nane. O Roma mange phenenas, hoj jov nane lačo, že les hin romňi a že hiňi khabňi. The me lenge na paťavas. Phendom leske, so o Roma vakeren, hoj les hin romňi, a jov phendás, hoj na vakeren čačipen. A palis man mardás, že na pačav leske, že pačav le Romenge. A me phenav, tak soske avka o Roma vakeren, soske manca phires? A jov phendás, že o Roma pre ma žarlinen, a phendás, hoj les romňi nane. A me leske si te pačavas, bo bi man marlas. Pale somas ke leste khere andre kuchiňa, sar avľas leskri romňi a phenel mange: „So tu kade keres?“ A me lake phenav: „Me leha phirav.“ A joj mange phendás, hoj leha židol. A me lestar phučav, či hin oda čačipen. Phendás, hoj he. Chudľom leha te hadinel. Jov man mardá, palis me la mardom a jov inke man. Pale lestar phučľom: „Soske manca phires?“ A jov phendás, hoj ča skužindá. Phučľom lestar: „Ta savi somas?“ A jov phenel, že me na som ajsi, sar kale čhaja, že kale čhaja hine vibito, ale me hoj na. Pale leske phendom: „Ta na pisin mange! De man pokoj! Imar manca ma vaker! Ker, hoj man na pridžares!“ Ta kavka dopadindá miro peršo kamiben.

Moje první láska
(vlastní překlad)

Jmenuji se Dominika Slepčiková. Měla jsem jednoho krásného kluka. Ten kluk mě prý chtěl, ale on mě jen využil. Všem řekl, že mě nechá, že už se mnou není. Ostatní Romové mi říkali, že není dobrý, že prý má ženu, a ta je těhotná. Já tomu nevěřila, protože když jsem se ho na to ptala, tak říkal, že on ženu nemá. Pak mě zbil, protože prý věřím ostatním Romům, a ne jemu. A já mu říkám, tak proč by to Romové říkali? Proč se mnou jsi? Řekl, že mi ho Romové závidí, a řekl, že žádnou ženu nemá. Musela jsem mu věřit, jinak by mě zbil. A zase jsem byla u něj doma v kuchyni, když tam přišla jeho žena a ptá se: „Co tady děláš?“ A já jí říkám: „Já s ním chodím.“ A ona mi řekla, že ona s ním žije. Tak se ptám jeho, jestli to je pravda, a on řekl, že jo. Začli jsme se hodně hádat. Dostala jsem facku a já dala zas facku jeho ženě a pak zas on mně. A zas jsem se ho ptala: „Proč teda se mnou chodíš?“ Řekl mi, že si to chtěl vyzkoušet. Zeptala jsem se: „Tak jaká jsem byla?“ A on řekl, že celkem jiná než tady ty holky. Ty že jsou vychcany a to já prej ne. Křičela jsem, ať už mi nepíše, ať mi dá pokoj, ať se mnou nemluví. „Radši dělej, že mě neznáš!“ Tak takhle dopadla moje první láska.

My first love

My name is Dominika Slepčiková. I had a boyfriend. He said he loved me but really, he just took advantage of me. He told everyone that he didn't love me and he wasn't in a relationship with me. People told me he was no good, he had a wife and she was pregnant. But I didn't believe them. I told him what the other Roma were saying about the wife and he said they were lying. And then he beat me up because I believed them and not him. And I said, well, why are the Roma talking this way, why are you with me? And he said that the other Roma were jealous of me and that he did not have a wife. So I decided to believe him otherwise he'd beat me up again. And then I was again in his kitchen when suddenly his wife walks in and says: "What are you doing here?" And I told her: "I'm going out with him." And she told me she was his wife. And I asked him whether it was true and he said it was. We started arguing. He slapped me and then I slapped her and he again slapped me. So I asked him again: "Why are you going out with me?" And he said he just wanted to give me a try. So I asked him: "So what was I like?" And he said that I wasn't crafty like the other girls. So then I told him: "Don't text me! Leave me alone! Don't speak to me again! Pretend you don't know me!" So that was the end of my first love.

Speciální cena za příběh a speciální cena od studentů z Gymnázia Sázavská

/ Special Recognition for a Story and Special Recognition awarded by Sázavská Grammar School
Lubomír Kapura, Jaroslav Holub, Dalibor Ferko, ZŠ a SŠ Karla Čapka, Krupka, 8. a 9. ročník

Miri peršo laska

Somas cikno eňaberšengro čhavoro. Cindom mas mira daha andre sklepa. Ode pal o chodňikos dikhľom jekha cikňa parňa čhajora. Lolí roklí, bare parne bala. Lakere bala dičholas avri sar khamoro. Sar la dikhľom, imar pes mange zakamľa. Kamľom, kaj miri daj man te lel pal e čhajori andro parkos. Miri daj pre mande ča vriskindä, hoj pre amende khere užaren pandž phrala. Calo džives pre čaj duminavas. Druho džives denašľom andal o kher a gejľom la čha te rodel. Sas andro parkos le čhavenca. Dikhavas pre late but. Kamľom pre late te vakerel, aľe ladžavas pes. Palis pes ačhiľa. E cikňi čhajori dikhľa man. Man, romane kale čhas. Asalas pre mande. Iľa man vastestar, andä man paš o čhavore. Kole dživesestar sam bare kamarata. Ema, avka pes e čaj vičinel, man sikhada but veci. Te pisinel a te genel. Andre škola na phiravas. A palis avľa koda džives. Mra cikňa čha, mra laska mangľa a iľa baro parno čhavo. Imar nigda pes na dikhľam.

Moje první láska (vlastní překlad)

Byl jsem malý osmiletý chlapec. V obchodě jsem s mámou nakoupil maso. Tam na chodníku jsem uviděl malou bílou holčičku. Červená sukýnka, dlouhé světlé vlásky. Ty vlasy vypadaly jako slunce. Zamiloval jsem se do ní hned, jak jsem ji uviděl. Přál jsem si, aby mě moje maminka vzala za holčičkou do parku. Maminka mě ale okřikla, že na nás doma čeká pět mých sourozenců. Zbytek dne jsem myslel jen na malou holčičku. Druhý den jsem utekl z domu a vydal se holčičku hledat. Byla v parku s ostatními dětmi. Dlouho jsem ji pozoroval. Přál jsem si ji oslovit, ale styděl jsem se. A pak se to stalo. Malá holčička si všimla mě. Mě - černého cikánského kluka. Usmála se na mě, vzala mě za ruku a odvedla k ostatním dětem. Od té doby jsme velcí přátelé. Ema, tak se malá holčička jmenovala, mě během našeho přátelství naučila mnoho věcí. Třeba číst a psát. Do školy jsem nechodil. A pak přišel ten den. Mojí malou holčičku, moji první lásku, mi odvedl velký bílý kluk. Už nikdy jsme se nesetkali.

My first love

I was a little nine-year-old boy. My Mum and I bought some meat at the butcher's. I saw a little white girl on the pavement outside. She was wearing a red skirt and she had long blond hair. Her hair was like sunshine. I fell for her the moment I saw her. I wanted my Mum to take me to the park to see her. She just shouted at me that there were my five brothers waiting for us at home. I couldn't stop thinking about her all day. In the morning I sneaked out and I went looking for her. She was in the park with other children. I kept looking at her. I wanted to speak to her but I was too shy. And then it happened. The girl noticed me. Me, a dark-skinned Romany boy. She smiled at me. She took me by the hand and brought me over to the other kids. We have been great friends since that day. Ema – that's the girl's name – taught me many things. She taught me to read and to write. I never went to school. And then came the day. A big white boy proposed to my love and married her. We never saw each other again.

Speciální cena od Nové školy / Nová škola Special Recognition Lucie Horvátová, ZŠ Janov, 8. ročník

Demonštracija perdal o Roma andre amaro foros

Vičinav man Lucka Horvátová. Hin mange 15 berš a bešav Janovoste. Sar pes adaj ačhila kola demonstraciji pro Roma andro berš 2009, oda mange pametina. Na džanav, soske pro Roma, te amen adaj dživas keci berša. Adaj pes narodzindžam. Že som romaňi, me man vaš oda na ladžav. Aľe som manuš a kadaj som khere. Me vašoda našťik, ko sar dživel. Me man pal oda na starinav. Man miri fajta barardžas avri mištes. A že jon, o gadže, peske vimišlinda e demokracija, oda už hin lengeri vec. Amen o Roma peske navimišlindžam. Amara fajta a savoren

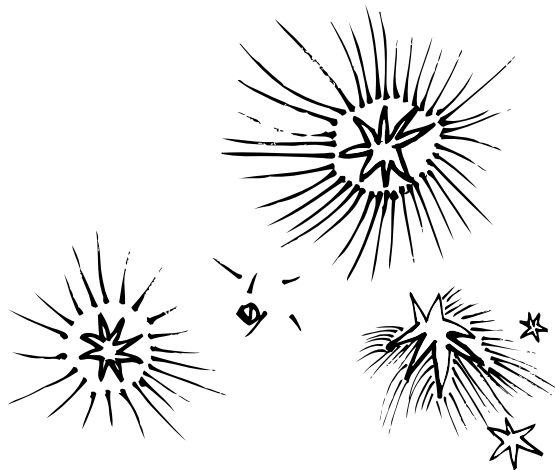
- či kalen či parnen - has sakones buta. A has laches a o manusa dživnas mištes. Dživnas pal peskero. Akana kas hin lenge te počinel bare najmi, savoro draho, akana pes na del te dživel. Oda jon čorkeren, o gadže, murdaren. Ta jon kaj vašo-da akana te terpinen. Njiko amenge na diriginela, sar sam te dživel. Vakeren pal o Roma, hin len vareso čačipen, ale našti terpinas savore Roma.

Protiromské demonstrace v našem městě
(vlastní překlad)

Jmenuji se Lucka. Je mi 15 let a bydlím v Janově. Bylo to v našem městě, ty demonstrace proti nám v roce 2009, to si pamatuju. Nevím proč proti Romům, vždyť tu žijeme odjakživa. Tady jsme se narodili. Že jsem Romka, za to se já nestydím, a tady jsme doma. Já za to nemůžu, kdo jak žije, o to se nestarám. Mě moje rodina vychovala slušně, a že si gadžové vymysleli demokracii, to je jejich věc. My Romové jsme si to nevymysleli. Naše rodina a všichni lidi, bílí či černí, měli kdysi práci a bylo dobře. Žili podle svého. Nyní kdo má platit tak vysoké nájmy, všechno je drahé, dnes se nežije dobře. To oni, gadžové, kradou, zabíjejí, tak ať za to trpí. Nikdo nám nebude dirigovat, jak máme žít. Mluví o nás, částečně mají pravdu, ale nemůžeme trpět za všechny Romy.

Anti-Roma hate marches in our town

My name is Lucka. I'm fifteen years old and I live on the Janov housing estate. I remember the marches against us in our town back in 2009. I can't understand why us, the Roma, we've always lived here. This is where we were born. I'm not ashamed of being a Romany; this is where our home is. It's not my fault how some people live, that's none of my business. My family gave me a good upbringing. The gadje invented democracy and it's their problem, not ours. My family, both white and black people had jobs once and life was good. Everybody lived after their fashion. But who is supposed to pay these high rents nowadays, everything is so expensive, today life isn't good anymore. It's them who steal and murder, the gadje, so let them suffer for it. No one is going to tell us how to live. They are talking about us and they are partly right but we cannot suffer on behalf of all the Roma.

Středoškoláci

1. místo

Ivana Kandráčová, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 16 let

Pačav, hoj pes mange o suno splñinela

Vičinav pes Ivana Kandráčová a hin mange 16 berš. A sikhavav man akana pre kuchar čišňnik. Som alestar nešťasno, hoj phirav pre aji škola, ale šaj mange vašoda korkori. Ži andre 7. trida man sikhavavas igen lačhes, ale palis mange varesar prechučilas a chinavas pre škola. Na dogełas mange, so kaleha kerava. Andre 8. trida man pro „vysvědčení“ imar esas štverki. E daj the o dad olestar esas hotove. Mišlinenas, hoj man dochudava pre „konzervatoř“. A kerava, so man bavinel. Me cikñoratar nekradeder gilavav. Hin oda miro calo dživipen. Pre kucharka phirav narado, aňi man kada na bavinel. Som alestar nešťasno. Ale me furt phenav: Sako kerel chibi, ale le chibenca pes manuš tiš sikhavel. Me pačav, hoj o del pre ma dikhel a džanel, hoj igen mange phares, hoj man na dochudľom pro konzervatorium. A pačav, hoj the vaš o par berša pes mange splñinela o suno a šaj gilavava perdal o baro publikum a e daj the o dad pre mande avena hrde, so dokazindžom. Me som igen rado vaš mire lače rodiče. Jon man ñigda na odsuzinen. Phende mange, hoj te vareso kamav, mušinav pal oda te džal a na šmejina-
nav te užarel, so mange perla andal o ñebos. Mušinav mange ča te pačal! Likeren mange o palci. Palikerav tumenge.

Věřím, že se jednou sen splní

(překlad Nová škola)

Jmenuji se Ivana Kandráčová, je mi 16 let. Studuji obor kuchař – číšník. Jsem z toho nešťastná, že navštěvuji právě tuto školu, ale můžu si za to sama. Do sedmé třídy jsem se učila výborně, potom mi nějak přeskočilo a na školu jsem kašlala. Nedošlo mi, co si tím způsobím. V osmé třídě jsem měla na vysvědčení čtyřky. Rodiče z toho nebyli nadšeni. Mysleli si, že se dostanu na konzervatoř a budu dělat, co mě baví. Od malička ráda zpívám. Je to celý můj život. Na kuchařinu chodím nerada, nebaví mě to, jsem z toho nešťastná. Pořád říkám, že každý dělá chyby, ale chybami se člověk taky učí. Věřím, že Bůh se na mne dívá a ví, že toho hodně lituji, že jsem se nedostala na konzervatoř. Věřím, že za pár let se mi sen splní a budu moci zpívat před širokým publikem a rodiče na mě budou hrdí, že jsem to dokázala. Jsem za své hodné rodiče moc ráda. Oni mě nikdy neodsuzují. Řekli mi, že když něco chci, musím si zatím jít a ne-

smím čekat, co mi to spadne z nebe. Musím si jen věřit! Držte mi palce! Děkuji vám.

I believe my dream will come true

My name is Ivana Kandráčková and I'm sixteen years old. And currently I'm at a vocational culinary school. Going to this school makes me sad but I have only myself to blame. I was a very good student until my seventh grade but then I somehow lost it and stopped caring about school. I didn't realise what I was doing. In my eighth grade I was already down to C's and D's. My parents were distraught over it because they expected me to go to a music school to do what makes me happy. Since childhood, the thing I've loved the most is singing. That's my entire life. I don't like going to a culinary school and I don't even enjoy cooking. I'm heartbroken over it. But I keep telling myself: we all make mistakes but you've got to learn from them. I believe God watches over me and he knows how unhappy I am for failing to get into the conservatoire. And I believe that perhaps in a few years' time my dream will come true and I'll sing in front of a large audience and my parents will be proud when they see what I've achieved. I'm really grateful I have such great parents. They have never condemned me. They told me if I want something I have to pursue it and I can't expect anything to fall into my lap. All I have to do is believe! Keep your fingers crossed for me. Thank you.

2. místo

Denisa Končiová, SŠ V Hati, Černovice, 2. ročník

Kamiben

Kamiben hin, so savore kamen

Aj me peske prejinav

Savoro dživipen bi diňomas

Kamav tut but a buter

Av manca opre andro ňebos

Pandž čhon! But berš

Ňič na kamav te phenel, bo me la kamav Oj man kamel tiš

Láska

(vlastní překlad)

Láska je to, co každý potřebuje

I já bych si ji přál

Celý život bych za to dal

Miluji tě čím dál víc

Vzlétni se mnou na Měsíc

Pět měsíců! Docela doba

Neřešíme nic, páč se milujem oba

Love
Love is what everybody wants
Even I wish for it
I'd give my whole life
I love you more and more
Follow me into the skies
Five months is a long time
I don't need to say anything
Because I love her and she loves me too

Speciální cena za romštinu / Special recognition for Romani Jana Deňová, SŠ V Hati, Černovice, 2. ročník

Miro dad a miri daj hine bokhale. Pre louka bešel miro dad a miri daj. Užaren pre mande, sar me avava. Mušinav te džal andro foros a cinav peske o chaben. Mušinav te cinel maro a čínsko zumin. Avľom khere. O dad mange phend'a: „Cind'al mange duhanos a vaški?“ Me leske phend'om: Na, na cind'om. Imar man nane love.“ Miri daj phend'a: „Tosara džav andro foros a cinava tuke duhanos.“

(vlastní překlad)

Můj táta a moje máma jsou hladoví. Na louce sedí, můj táta a moje máma. Čekají na mne, až přijdu. Musím jít do města a koupit jídlo. Nakoupím chleba a čínské polívky. Přišla jsem domů. Táta mi řekl: „Koupila jsi tabák a papírky?“ Já jsem mu řekla: „Ne, nekoupila. Už nemám peníze.“ Moje máma řekla: „Zítřa půjdu do města a koupím ti tabák.“

My parents are hungry. They are sitting in a field. They are waiting for me to arrive. I have to go into town to buy food. I have to get bread and Chinese soup. I've come back home. My Dad tells me: "Have you got tobacco and cigarette papers for me?" I tell him: "No, I haven't. I don't have any more money." My Mum said: "I'll go into town tomorrow and get your tobacco."

Výtvarná část soutěže

Art Competition

1. kat., 1. místo, Tereza Peterová, ZUŠ a MŠ Purkyňova, Frýdlant, přípravný ročník

1. kat., **2. místo, Robert Ferenc**, ZŠ Boleslavova, Praha, přípravný ročník

1. kat., **3. místo, Jitka Červeňáková**, Společně - Jekhetane, o. p. s., Palackého, Ostrava, 1. ročník

ZDÁL SE MI SEN
ERIK LEŠKO, 12. LET, 5. TŘÍDA ZŠ
SPOLEČNĚ-JEKHETANE, O. P. S.
OSTRAVA

1. kat., **spec. cena za metodu**, David Svoboda, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 2. ročník

2. kat., **spec. cena za pohyb v obraze**, Leona Kačurová, DD a ZŠ Svatopluka Čecha, Žatec, 5. ročník

2. kat., **2. místo**, **Helena Fencová**, ZŠ Zlatnická, Chánov, 6. ročník

2. kat., **spec. cena za výtvarný postup**, **Patricie Cetinbasová**, ZŠ Tyršova, Němčice nad Hanou, 4. ročník

2. kat., **3. místo, Radim Tulej**, ZŠ a MŠ Turkmenká, Vsetín, 6. ročník

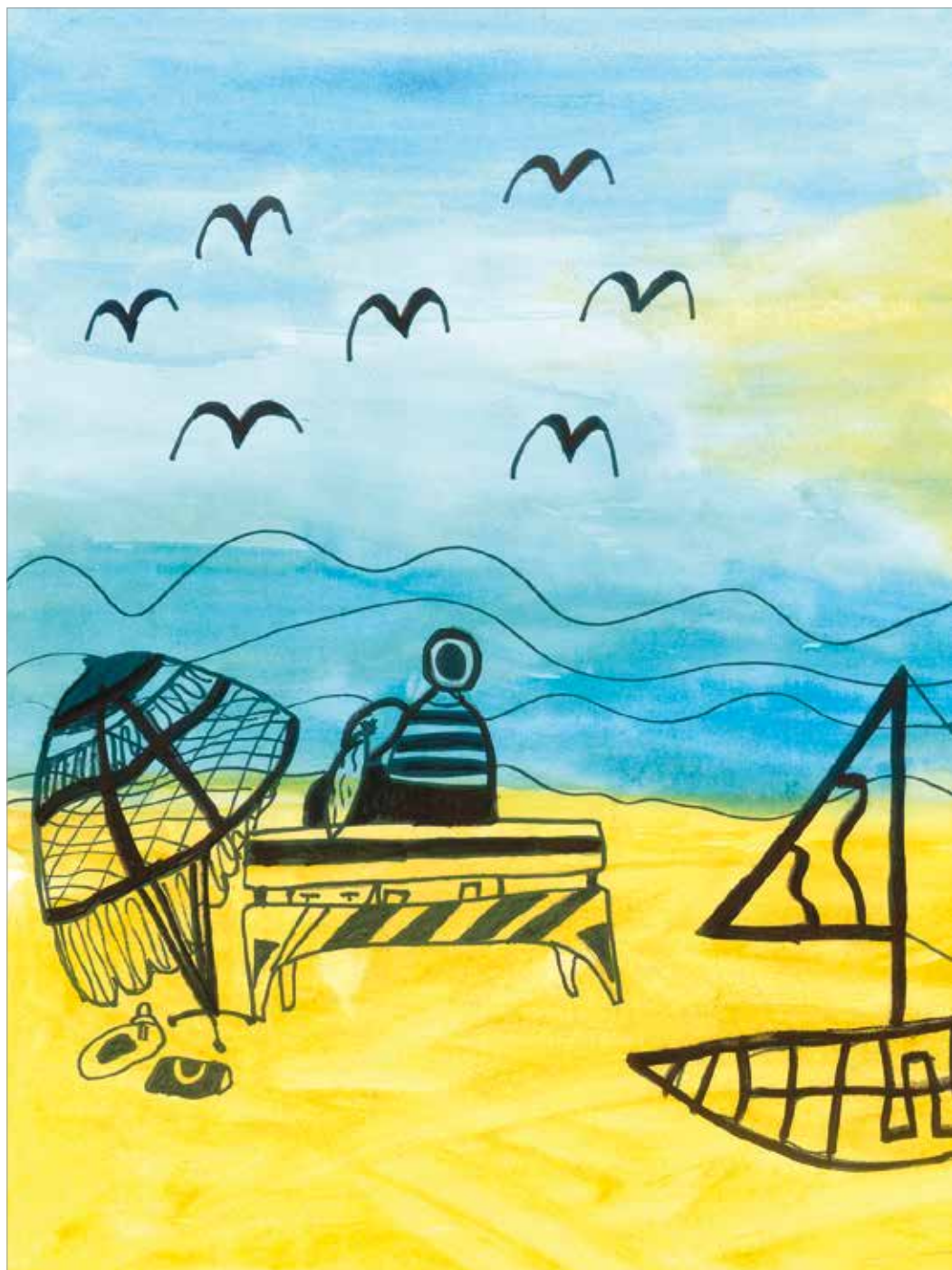
2. kat., **3. místo, Sandra Pačanová**, ZŠ a MŠ Turkmenká, Vsetín, 6. ročník

3. kat., 2. místo, Pavel Kiš, ZŠ Školní náměstí, Ústí nad Labem, 8. ročník

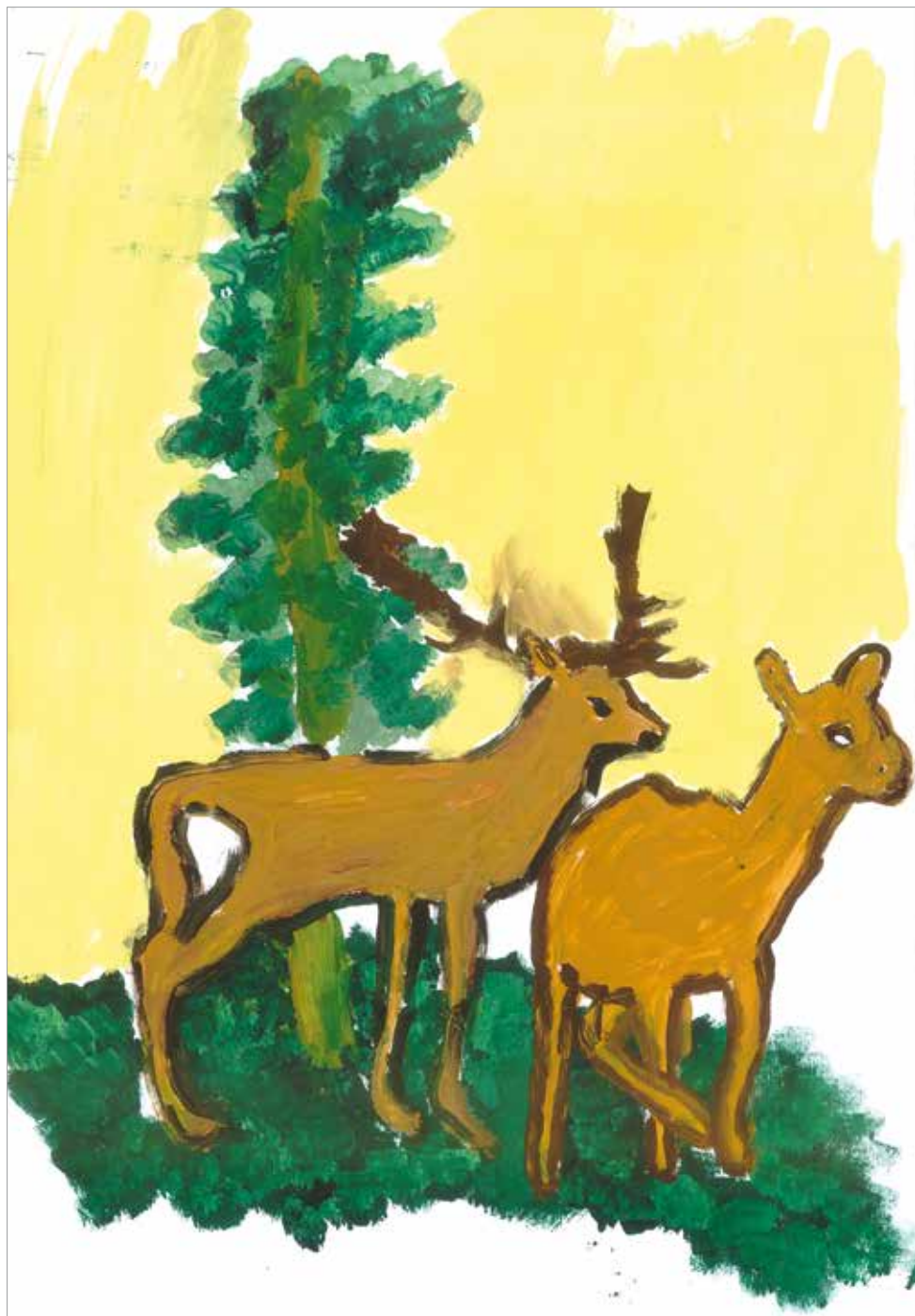

3. kat., 3. místo, Nikola a Jiří Šimonovi, Dagmar a Radka Demeterovy, Marian Lorenz, Zuzana Gorolová a Michal Švihura, DD K. H. Borovského, Most

3. kat., 1. místo, Oliver Tulej, ZŠ a MŠ Turkmenská, Vsetín, 9. ročník
46

3. kat., **spec. cena za malbu, Robin Kandráč**, klub Zeferino, Valašské Meziříčí, 8. ročník

3. kat., spec. cena za portrét, Daniela Cinová, ZŠ Zlatnická, Chánov, 9. ročník

4. kat., 1. místo, Tereza Faldusová, SŠ V Hati, Černovice, 1. ročník
50

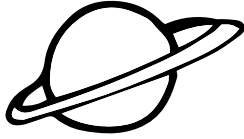

4. kat., **2. místo**, **Lucie Miková**, SŠ V Hati, Černovice, 1. ročník

2. kat. spec. cena za originální zpracování tématu, Simona Šestořádová a Tereza Kakurová, ZŠ Kojetín

9

788090

580718